

ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ И УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПРИ ВЗИМАНЕ НА РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Окончателен доклад, април 2001 г.

ВЪВЕДЕНИЕ



На Четвъртата конференция на министрите на околната среда в Архус, Дания, през 1998 г. България подписа Конвенцията за достъп до информация, участие на обществеността в процеса на взимане на решения и достъп до правосъдие по природозащитните въпроси. Това оказва влияние върху протичащите изменения в законодателството, свързани с околната среда, както и на практиката на работа на Министерството на околната среда и водите (МОСВ).

България ратифицира Рамковата конвенция на ОН по изменение на климата (РКОНИК) през март 1995 г. и Протокола от Киото през юли 2002 г. Страната до този момент изпълнява задълженията, произтичащи от конвенцията. Дейностите, свързани с изменението на климата, обаче се извършват главно на държавно равнище и степента на информираност на обществеността е много ниска.

Целта на проведеното проучване бе да бъдат оценени достъпът до информация и участието на обществеността при взимане на решения, свързани с изменението на климата в България. Проучването бе извършено в рамките на проекта "Потенциал за опазване на климата в Централна и Източна Европа" на Регионалния екологичен център и Института за световни ресурси в периода ноември 2001 - март 2002 г. Центърът за енергийна ефективност

ЕнЕфект бе партньор от българска страна за изпълнението на проекта. Въпросниците (в приложение към доклада), на основата на които бе направено проучването, са предоставени от Института за световни ресурси.

Този доклад представлява обобщение и анализ на резултатите от направеното проучване. Определени са областите, в които страната е постигнала най-голям напредък по отношение на достъпа до информация и участието на обществеността по въпросите, свързани с изменението на климата, както и са идентифицирани най-големите пропуски при изпълнението на тези два принципа.

НОРМАТИВНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОСНОВА

НОРМАТИВНА ОСНОВА

Конституцията на Република България, Законът за достъп до обществена информация, Законът за опазване на околната среда, Законът за статистиката и специалните закони в областта на околната среда осигуряват нормативно правото на достъп на обществеността до информация, в частност информация за околната среда, както и задълженията на институциите, които я събират и съхраняват, да я предоставят без доказване на конкретен интерес.

Според Конституцията на Република България "Всеки има пра-

во да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала. Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права".

Възложител:
Регионален екологичен
център
за Централна и
Източна Европа

Договор:
3 декември 2001 г.

Изпълнител: ЕнЕфект

Авторски колектив:
Билиана Чобанова, Валя
Пеева

Законът за достъп до обществена информация регламентира обществените отношения, свързани с правото на достъп до обществена информация. Обществена информация по смисъла на този закон е всяка информация, свързана с обществения живот в Република България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти. Всеки гражданин на Република България има право на достъп до обществена информация при условията и по реда, определени в този закон, освен ако в друг закон е предвиден специален ред за търсене, получаване и разпространяване на такава информация.

Според **Закона за опазване на околната среда** всички лица, държавните и общинските органи имат право на достъп до наличната информация за състоянието на околната среда. Информацията се събира от специализираните органи на Министерството на околната среда и водите, Министерството на здравеопазването, Министерството на земеделието и горите и Националния статистически институт, от овластените от тях лица и от общинските органи и се предоставя и обявява чрез

средствата за масово осведомяване или по друг начин в достъпна за гражданите форма.

В глава четвърта на Закона за опазване на околната среда са определени процедурите и дейностите, които се подлагат на оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС). Съгласно чл. 20, ал. 2 на ОВОС подлежат задължително националните, регионалните програми и областните планове и програми за развитие. Чл. 23а предвижда обсъждане на докладите за ОВОС от обществеността, представители на местната администрация и заинтересувани юридически и физически лица

Няма нормативни актове, които да регламентират участието на обществеността при взимане на решения и при разработването на нормативни документи, планове, програми и политики. Единствено в Указ 883 за прилагане на Закона за нормативните актове е казано, че отговорната институция, която изготвя законопроекта, го изпраща заедно с мотивите на заинтересуваните министерства, други ведомства или обществени организации, които организират неговото обсъждане и дават мотивирано становище.

ИНСТИТУЦИИ

Министерството на околната среда и водите отговаря за разработването, координирането и осъществяването на задълженията на България по Рамковата конвенция на ОН по изменението на климата. Министерството разработва и координира националната политика на България за борба с изменението на климата и представлява страната и правителството в международните преговори. Разработването и представянето на годишни инвентаризации на парникови газове и национални съобщения също е отговорност на МОСВ.

Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) е администрация към министъра на околната среда и водите и е единственият в Република България аналитичен и информационен център за наблюдение на околната среда, анализ на замърсяванията и предоставяне на актуална екологична информация. Агенцията осъществява ръководството на Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг и Информационната система за качество на атмосферния въздух.

МОСВ и ИАОС осигуряват достъп на обществеността до информация за околната среда под следните основни форми:

- чрез информационните центрове в МОСВ и ИАОС, в които, освен огромния брой публикации, на разположение са: изследвания, възложени от министерството; доклади по ОВОС; информационни материали на европейски и международни организации в областта на околната среда

- издаване на ежедневен бюлетин от ИАОС за качеството на атмосферния въздух и радиационната обстановка в страната, както и на тримесечни бюлетини и годишен бюлетин за състоянието на околната среда въз основа на информацията от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг

- издаване на годишен доклад за състоянието на околната среда (Зелена книга), който се подготвя от МОСВ в сътрудничество с други правителствени институции, одобрява се от Министерския съвет и се приема от парламента

- поддържане на интернет страница на МОСВ и ИАОС с актуална информация, приети програми, осъществени дейности по европейска интеграция и международно сътрудничество и др.

Звеното за съвместно изпълнение (звено за СИ) е създадено съгласно Меморандума за разбирателство между Република България и Кралство Нидерландия за сътрудничество в областта на намаляването на емисиите на парникови газове, подписан на 10 април 2000 г. Звеното за СИ е независим оценяващ орган със седалище Агенцията по енергийна ефективност и под прякото ръководство на Министерството на околната среда и водите. Основната задача на звеното е да прави оценка на проектопредложенията, изпратени в "Сентер интернационал" и да предлага мнение за проектите за Министерството на околната среда и водите. Значителна част от работата на звеното за съвместно изпълнение представлява разяснителната и информационната дейност във връзка със схемата на Търга за продажба на единици редуцирани емисии и запознаването с механизма "съвместно изпълнение" като цяло. Целта е да бъде увеличено качеството и количеството на българските проекти, които ще бъдат представени за участие в следващия търг. Звеното предоставя подробна информация за търга на местните бизнес общности, чуждестранни компании, действащи в България, и на други заинтересувани страни, като например неправителствените организации, общини, министерства, агенции и др.

ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

ИЗПОЛЗВАНИ МЕТОДИ И СРЕДСТВА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ПРОУЧВАНЕТО

Направеното проучване за оценка на обществения достъп до информация по проблемите на изменението на климата и изпълнение на задълженията по РКОНИК обхваща три главни категории:

Информация за Национални съобщения (НС)

Оценката на изпълнението на задълженията на страната за докладване пред РКОНИК през последните 10 години и предоставянето на информация за НС е направена чрез следните показатели: периодичност и мандат за изработване на НС, качество на НС, разпространение и достъпност на НС, разнообразие на представяната информация за НС, степен на участие в изготвянето на НС.

Информации за Инвентаризации на парникови газове (ИПГ)

Изследван е процесът на докладване на емисиите на ПГ и предоставянето на информация за този процес през последните 10 години чрез следните показатели: периодичност и мандат за изработване на ИПГ, качество на ИПГ, разпространение и достъпност до ИПГ, разнообразие на представяната информация за ИПГ.

Информация от предприятия за емисии на парникови газове (ПГ) и/или използвани горива

Изследван е достъпът до информация за емисиите на ПГ и/или горива на избрани предприятия чрез следните показатели: правна рамка за докладване на емисии за ПГ и/или използвани горива, управление на данните, достъп до информа-

ция и разпространение на данните за ПГ и/или използвани горива.

Избрани и интервюирани бяха представители на следните целеви групи:

- Министерство на околната среда и водите, експерт от дирекция "Стратегия, европейска интеграция и международно сътрудничество"

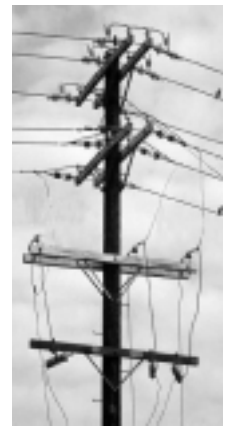
- "Енергопроект" АД, Управление за научни изследвания в енергийния сектор, звеното, което участва в изготвянето на инвентаризациите на парниковите газове и подготовката на националните съобщения от самото начало на изпълнение на тези дейности в страната

- експерт от Изпълнителната агенция по околна среда

- експерти от Министерството на енергетиката и енергийните ресурси (МЕЕР).

Редица други разговори и интервюта бяха проведени в хода на проучването с цел уточняване, допълване и изясняване на исканата информация. Направени бяха посещения в библиотеки, информационни центрове, проверки в интернет страници на държавни ведомства и предприятия, както и преглед на национални всекидневници и на седмични издания за отразяване на информация за изменението на климата и на държавната политика в тази област.

След извършване на проучването бе направено обсъждане и анализ на резултатите съвместно с представители на интервюираните институции.



НАЦИОНАЛНИ СЪОБЩЕНИЯ

България е публикувала три национални съобщения (1996, 1998 и 2002 г.). Нормативните изисквания за изработването на НС са осигурени чрез ратификацията на РКОНИК. Според конституцията на страната, ако една международна конвенция се ратифицира от парламента и след това се публикува в Държавен вестник, тя автоматично се превръща в част от българското законодателство.

Националните съобщения се изготвят в съответствие с насоките на РКОНИК и съдържат данни за емисиите на основните парникови газове, сценарии и прогнози за бъдещото им развитие, както и описание на различните политики и мерки за борба с изменението на климата на централно, регионално и местно равнище. Докладите за задълбоченото обсъждане на първото и второто национално съобщение отбелязват високото качество на извършената работа от екипа по разработване на съобщенията.

В разработването на НС участва екип от представители на различни институции - Министерство на околната среда и водите, Министерство на енергетиката и енергийните ресурси, Държавна агенция по енергийна ефективност, Министерство на финансите, Министерство на земеделието и горите, Министерство на транспорта и съобщенията, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Енергопроект, БАН - Институт по хидрология и метеорология и Институт по горите, неправителствени организации, независими експерти.

През юли 2000 г. е създадена Междуведомствена комисия по изменение на климата за контрол и координация на дейностите на министерствата и агенциите по изпълнението на Националния план за действие по изменението на климата. Председател на комисията е зам.-министър на околната среда и водите, а членове са представители на Министерството на икономиката, Министерството на финансите, Министерството на право-

съдието, Министерството на транспорта и съобщенията, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Министерството на земеделието и горите, Министерството на енергетиката и енергийните ресурси, Агенцията по енергийна ефективност и Агенцията за приватизация. Междуправителствена комисия по изменение на климата има правомощията да одобрява и приема годишните ИПГ, както и НС.

Само първото НС е преведено на български език и са отпечатани ограничен брой копия. Второто НС не е преведено на български

и не е публикувано на английски език, като основната причина за това е липсата на финансови ресурси.

Всички национални съобщения могат да бъдат прочетени в информационния център на МОСВ и при поискване могат да бъдат получени в електронен вариант. На практика не е извършено никакво разпространение на НС, нито са положени усилия за изработването на някакви продукти на основа на информацията в тях (плакати, информационни брошури и т.н.). Медиите в страната не отразяват информация за и от НС и за цялостния процес на изпълнение на задълженията по РКОНИК.

ИНВЕНТАРИЗАЦИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ

България представя ежегодно инвентаризация на парниковите газове за страната. До този момент са изработени 10 ИПГ. Всички инвентаризации са извършени при спазване на разработените от Междуправителствения комитет по изменението на климата "Ръководни насоки по националните емисии на парникови газове по източници и басейни-поглъщатели", като се започне от изготвения през 1994 г. проект на документа и се стигне до окончателния "Ревизиран вариант на насоките на Междуправителствения комитет по изменението на климата" от 1996 г. и издаденото "Ръководство по добри практики и управление на несигурността на националните инвентаризации на парниковите газове". Инвентаризациите обхващат емисиите на основни парникови газове - въглероден диоксид (CO₂), метан (CH₄), азотен окис (N₂O), прекурсори на парникови газове (NO_x, CO и NMVOCs) и серен диоксид (SO₂). Емисиите на хидрофлуорокарбони (HFCs), перфлуорокарбони (PFCs) и серен хексафлуорид (SF₆) са залегнали в проучвания за България от 1995 г.

С инвентаризацията за 1999 г. за първи път е изготвен и Национален доклад, който си поставя за цел да отрази приложение на методиката в страната и да обясни особеностите и начи-

на, по които методите са пригодени към българските условия и съществуващите данни. Структурата на доклада следва структурата на категориите източници на инвентаризацията на парниковите газове, а именно: енергия, промишлени процеси, използване на разтворители, селско стопанство, промени в земеползването и горско стопанство, отпадъци. Описана е методиката за оценка на намаленията/ поглъщанията на емисии за всяка категория източник, посочена в групите по-горе, и се дава информация за източниците на данни.

Инвентаризациите не са преведени на български език и не са публикувани и разпространявани. Всички ИПГ са на разположение в информационния център на МОСВ и могат да бъдат получени в електронен вариант. Отчитайки специфичния характер на ИПГ, изработването на лесно разбираеми продукти за информиране на широката общественост е много важно, но за съжаление такива продукти не са изработени в страната главно поради липса на финансови ресурси, но и поради подценяване на тяхната важност. Не са представени и информационни материали за средствата за масово осведомяване.

ИНФОРМАЦИЯ ОТ ПРЕДПРИЯТИЯ

Нормативните изисквания към предприятията да докладват за използвани горива и емисии на някои парникови газове се определят от **Закона за статистиката**. Това е нормативният документ, който задължава всички юридически лица да предоставят на органите на статистиката данните, необходими за провеждане на статистическите изследвания от Националната програма за статистически изследвания. Статистическите изследвания, които са свързани с използвани горива и съответно с емисии на парникови газове, са "Производство на електрическа и топлинна енергия" и "Опазване на околната среда - източници на емисии". От

предприятията се изисква информация за използваните горива - вид, calorичност и количество. Освен това всички консуматори на енергия попълват и формуляр за потребената от тях електрическа енергия, топлинна енергия или енергия от друг вид енергоносител. Данните се попълват от съответните предприятия в статистически формуляри и се подават за обработка в Националния статистически институт.

Според Закона за статистиката получаваните и събираните при статистическите изследвания данни могат да се използват само за статистически цели и не се разпространяват, освен ако няма изричното съгласие на лицето, осигурило данните.

Според Закона за опазване на околната среда на всички големи обекти замърсители поне веднъж на пет години се прави ОВОС. Докладите се изработват от екип от независими регистрирани експерти и обхващат всички аспекти на въздействието, което оказва дейността на предприятието върху компонентите на околната среда, включително и върху качеството на атмосферния въздух. Докладът по ОВОС не съдържа информация за емисиите на парникови газове, но има информация за използваните горива от предприятието.

Няма съществуващо правно задължение в страната за предприятията или държавните ведомства за създаване на електронни бази данни за емисиите на парникови газове или използвани горива.

В хода на проучването бе поискана информация за емисии на ПГ и използвани горива от няколко топлоелектрически центра-

ли (ТЕЦ), от Националната електрическа компания (НЕК), от Министерството на енергетиката и енергийните ресурси и от Изпълнителната агенция по околна среда. В резултат на това искане бяха получени отговори както от избраните ТЕЦ, така и от МЕЕР и НЕК. Единствено ИАОС не предостави исканите данни с мотива, че според споразумение между МОСВ и Националния статистически институт агенцията има право да предоставя данните само на агрегирано национално равнище. В получените данни се съдържа подробна информация за използваните горива за производство на електрическа и топлинна енергия през последната година – вид, количество и калоричност, както и информация за емисиите на въглероден двуокис. При проведените интервюта с няколко неправителствени организации бе установено, че получаването на такава информация не винаги е било възможно или лесно постигнато.

ОБООБЩЕНА ОЦЕНКА НА ДОСТЪПА ДО ИНФОРМАЦИЯ

Области, в които е постигнат най-голям напредък при осигуряване на достъпа на обществеността до информация

- Националните съобщения и инвентаризациите на парникови газове са с много добро качество на представената в тях информация.
- Съществува правно задължение за предприятията и в частност производителите на топло- и електроенергия да осигуряват статистическа информация за използваните от тях горива.
- Информацията за използвани горива и емисии на въглероден двуокис е лесно достъпна при поискване от избрани ТЕЦ или от Министерството на енергетиката и енергийните ресурси.

Основни пропуски при осигуряване на достъпа на обществеността до информация

- Не съществува специална нормативна регламентация за осигуряването на финансови ресурси за изработване и разпространение на националните съобщения и инвентаризациите на ПГ.
- Националните съобщения и инвентаризациите не са отпечатвани, публикувани и разпространявани и въпреки че са достъпни при поискване, достъпът до тях може да бъде оценен като ограничен.
- Не са положени необходимите усилия за изработването на разбираеми продукти, основани на информацията, съдържаща се в НС и ИПГ, чиято цел е повишаване на съзнанието и информираността от широката общественост и медиите по проблемите на изменението на климата.



УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПРИ ВЗИМАНЕ НА РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

МЕТОДИ И СРЕДСТВА ЗА ПРОУЧВАНЕТО

Направените проучвания за оценка на участието на обществеността при формулиране на държавната политика по отношение на изменението на климата бе извършено на основата на две категории на взимане на решения:

- Участие в разработване на програми, планове и политики, свързани с изменението на климата

- Участие в дейностите по механизма "съвместно изпълнение" (СИ)

Оценката на участието на обществеността при взимането на решения и за двете категории е извършена на основата на следните показатели: обявяване на намерение за разработване, консултации в процеса на разработването, публикуване и разпрост-

раняване на окончателното решение, участие в оценката и прегледа на изпълнението.

Една национална система за участие на обществеността при взимането на отговорни решения има смисъл само ако широката общественост е в състояние да се възползва от нея. Обществено, която осъзнава своите права и е запозната с проблемите на климата, може да използва ефективно информацията, така че да даде своя ползотворен принос при взимането на решения. Затова бе направена оценка и на капацитета на обществеността да участва ефективно в процесите на взимане на решения чрез следните категории:

Мерки и инвестиции на правителството за подпомагане на разбирането от обществеността на проблемите на изменението на климата и участие в процеса на взимане на решения

- Потенциал на независимия сектор да подпомага осмислянето от обществеността на проблемите на изменението на климата и полезното ѝ участие в дейностите по тези въпроси - разнообразие в обхвата на работата, разнообразие на продуктите от дейността, полезност на продуктите/дейностите на неправителствени организации

- Източници на знания за широката общественост по въпросите на изменението на климата - общообразователна подготовка по въпросите на изменението на климата, качество и обхват на отразяването на въпросите на изменението на климата от средствата за масово осведомяване, възможности на обществеността за достъп до интернет.

Избрани и интервюирани бяха представители на различни целеви групи:

- Министерство на околната среда и водите, експерт от дирекция "Стратегия, европейска интеграция и международно сътрудничество"

- "Енергопроект" АД, Управление за научни изследвания в енергийния сектор, звеното, което участва в инвентаризацията на парниковите газове и подготовката на националните съобщения от самото начало на изпълнение на тези дейности в страната

- експерт от звеното за съвместно изпълнение

- експерт от Министерството на енергетиката и енергийните ресурси

- неправителствени организации, работещи в областта на изменението на климата, енергийната ефективност и опазването на околната среда.

ПРОГРАМИ, ПЛАНОВЕ И ПОЛИТИКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА



Оценката на участието на обществеността в процеса на разработване на секторна или регионална политика, влияеща върху изменението на климата, е направена въз основа на информацията за Националния план за действие по изменение на климата и Националната стратегия за развитие на енергетиката и енергийните ресурси до 2010 г.

Проучването показва, че почти няма или е много ограничено участието на обществеността в процеса на подготовка на политики, програми, планове или стратегии, които пряко или косвено засягат изменението на климата. Обсъжданията на проектодокументите се извършват на междуведомствено равнище и на разположение на широката общественост се предоставя окончателният вариант на документа.

В последните месеци с широкото навлизане на интернет се наблюдава една нова практика - отговорните институции за разработването на проектозаконали или стратегии и планове ги обявяват за обсъждане чрез своите интернет страници. МОСВ е публикувало проект на новия Закон за опазване на околната среда, както и други проектодокументи. МЕЕР предостави за об-

ществено обсъждане Концепцията за нова енергийна стратегия на страната, което е първата стъпка към широкото привличане на обществеността при разработването на подобен документ.

Неправителствените организации са активни в предоставянето на становища по законопроекта или политики и стратегии за опазване на околната среда чрез своите интернет страници или чрез интернет страницата www.bluelink.net, която представлява електронен форум за комуникация, обмен на информация и идеи между природозащитните организации в България и широката общественост. Средствата за масово осведомяване също са активни при иницирането на обществени дискусии по горещи теми главно в сферата на енергетиката.

Трудно може да бъде оценено влиянието, което оказват тези дискусии и становища при взимането на окончателните решения, но безспорно активното участие на ангажирани и заинтересувани обществени организации е от голямо значение за преодоляване на съществуващи пропуски и за отчитане на интересите на всички заинтересувани страни.

РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ С МЕХАНИЗМА "СЪВМЕСТНО ИЗПЪЛНЕНИЕ"

Опитът в страната по отношение на механизма "съвместно изпълнение" не е достатъчен, за да даде добра основа за оценка на общественото участие в този процес, но като се има

предвид очакваното развитие на дейности в тази сфера в близките години, тази част от проучването е много важна.

България е подписала Меморандум за разбирателство с

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ



Очевидно е, че информираността на обществото по въпросите на изменението на климата не е на достатъчно добро ниво и не са обхванати всички възможни групи, които биха могли да развият дейности и да отделят ресурси за борбата с изменението на климата (общински ръководители, браншови асоциации, промишленост). Причините за това са разностранни. На първо място е слаба институционалната основа за развитие на дейностите по изменение на климата. В цялата държавна администрация има няколко служители, които частично се занимават с тези проблеми. Оттук естествено следва и липсата на държавна стратегия по климата. В държавния бюджет липсват средства за каквито и да било дейности по климата. Единствените средства се отпускат от Националния фонд за опазване на околната среда за изготвяне на НС и ИПГ.

Друг съществен проблем е, че цялата налична информация по проблемите на изменението на климата е на английски език, което значително затруднява достъпа на широката общественост до нея.

Процесът на привличане на обществеността при взимането на решения е в съвсем начален етап и може да се предположи, че в бъдеще ще получи по-широко развитие.

Ако обобщим резултатите от проучването, можем да отбележим, че е постигнат някакъв напредък по отношение достъпа до информация по проблемите на изменението на климата. Той е по-голям, когато става въпрос за изпълнение на международните задължения на страната (подготовка на национални съобщения и инвентаризации на парникови газове) и значително по-малък при предоставянето на информация на местно равнище.

По отношение на принципа участие на обществеността можем да говорим за по-големи пропуски, изразяващи се в липсата на нормативна основа и произтичащото от това много ограничено обществено участие при разработването на национални планове и програми, свързани с изменението на климата.

Един общ извод, отнасящ се и до двата принципа, е, че те са значително по-добре развити по отношение на енергийни и екологични въпроси, отколкото по проблемите на изменението на климата.

В резултат от направеното проучване могат да се направят няколко основни препоръки и да са дадат насоки за действие, за чието реализиране страната се нуждае както от финансова, така и от експертна консултантска помощ от страна на международната общност.

Необходимо е създаването от държавните ведомства на институционална и правна рамка за разработването и приложението на национална политика и дейности по изменение на климата.

Успехът на такава политика е възможен само ако всички заинтересувани страни са пряко въввлечени в процеса на разработването, одобрението, изпълнението и оценката ѝ. Всички целеви групи, които могат да предприемат действия и да вложат ресурси в дейностите по изменение на климата, трябва да се имат предвид. За да се постигне това широко участие, е необходимо, първо, да се положат значителни усилия за повишаване степента на информираност и съзнание на обществото по тези въпроси. Такива дейности биха могли да бъдат:

- Повишаване на информираността на общинските администрации за възможностите и мерките, които могат да се предприемат на общинско равнище чрез разработването на общински планове за енергийна ефективност, прилагането на различни стимули за населението, организирането на информационни кампании и др.

- Браншовите асоциации трябва да бъдат запознати с възможностите на механизма СИ.

- Предприятията, големи емитери на ПГ, трябва да бъдат стимулирани да предприемат необходимите действия за намаляването им. Възможностите за това са много и може да се използва опитът на развитите страни в тази област.

- Организиране на широкообхватна разяснителна кампания за населението за вредата от изменението на климата и за това как всеки би могъл да допринесе за намаляването на вредните емисии на парникови газове чрез елементарни и неструващи нищо действия.

БИБЛИОГРАФИЯ

Конституция на Република България, обн. ДВ, бр. 56/1991 г.
Закон за достъп до обществена информация, обн. ДВ, бр. 55/2000 г., посл. изм. ДВ, бр. 45/2002 г.
Закон за статистиката, обн. ДВ, бр. 57/1999 г., изм. и доп., ДВ, бр. 74/2002 г.
Закон за опазване на околната среда, обн. ДВ, бр. 86/1991 г., посл. изм. ДВ, бр. 26/2001 г.
Закон за чистотата на атмосферния въздух, обн. ДВ, бр. 45/1996 г., посл. изм. ДВ, бр. 102/2002 г.
Наредба № 4 за ОВОС, обн. ДВ, бр. 84/1998 г., изм. и доп., ДВ, бр. 68/2001 г.
Закон за нормативните актове, обн. ДВ, бр. 27/1973 г., посл. изм. ДВ, бр. 65/1995 г.
Указ 883 за приложение на Закона за нормативните актове, обн. ДВ, бр. 39/1974 г.
Национална стратегия за околна среда и Национален план за действие 2000 - 2006 г., Министерство на околната среда и водите, май 2001 г.
Национална стратегия за развитие на енергетиката и енергийните ресурси до 2010 г., Комитет по енергетика, 1998 г.
Национален план за действие по изменение на климата, Министерство на околната среда и водите, 2000 г.
Първо национално съобщение по изменение на климата, МОСВ и Енергопроект, 1996 г.

Второ национално съобщение по изменение на климата, МОСВ и Енергопроект, 1998 г.
Национален доклад за инвентаризацията на парникови газове, МОСВ и Енергопроект, 2001 г.
Обзор на кадровия и институционалния потенциал на националните системи по протокола от Киото (чл. 5, 7 и 8), Център за енергийна ефективност ЕнЕфект, 2000 г.
Национален регистър по климата. Проучване за България, Валя Пеева, Център за енергийна ефективност ЕнЕфект, 2001 г.
Report on the in-depth review of the national communication of Bulgaria, Tibor Takacs, Wilfred D. Kipondya, Markus Malbach, Dennis Tirpak, FCCC/IDR.1/BUL.4, May 1998
Report on the in-depth review of the second national communication of Bulgaria, Emilio La Rovere, Jiri Zeman, Amrita Narayan Achanta, FCCC/IDR.2/BGR.7, April 2000
UN/ECE Convention on Access to Information and Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters
UNFCCC guidelines on reporting and review, FCCC/CP/1999/7, February 2000
Good Practice Guidance and Uncertainty Management
National GHG Inventories, IPCC, 2000